

San Telmo
Museoa

2024

SAN TELMO Museoa

2024a oso urte positiboa izan zen. San Telmo Museoak publikoaren erantzun bikaina jasotzen jarraitu zuen erakusketen eta bestelako jardueren arloan egin zituen proposamenetan, eta aurreko urtekoaren antzerakoa izan zen bisitarien guztizko zifra: **151.290 bisitari**; horrela, aurrez gertatutako igoera nabarmenarekin jarraitu zuen. 2024. urtearen kasuan ere, azpimarratzekoa izan zen museoko bazkideen etengabeko babesia.

Hiru urteurrenek hartu zuten protagonismoa programazioan –**Chillida**, **Basterretxea** eta **Martín Santos**–, eta **Galarza Funtsaren** argazkiak eta **Isabel Azkarateren** lanaren lagin bat ere jarri zituen ikusgai.

Izenbururik gabe, Néstor Martín Fernández de la Torre. Nabarmendutako obra

Luis Martín-Santos. *Tiempo de libertad* erakusketa © Iker Azurmendi

Euskal sorkuntza garaikidea euskal artearen aretoaren eraberritze garrantzitsu batekin aurkeztu zen museoan, **100 urte. Modernoa eta/edo garaikidea** erakusketarekin, eta Museo Bikoitza eta Artea Abian proiektuekin; **Maddi Barberrek** eta **Xare Álvarezek** hartu zuten parte proiektu horietan.

Gainera, Nabarmendutako obra programa jarri zen abian; programa horren barruan, pieza bereziak aurkeztu ziren, tartean, Vilcheseko kondesaren koadroa, Prado Museoaren *Lotzen gaituen artea* egitasmoaren eskutik iritsi zena Donostiara, bai eta garai bateko Kursaal Kasinotik berreskuratutako margolan bat ere.

Argazki-liburuen programazioa ez dago *Erronkak* programaren barne, askotariko hitzaldiak, tailerrak, topaketak eta aurkezpenak batzen zituen programazioa antolatu zuten.

Museoak ondarearen inguruan lanean jarraitu zuen; alde batetik, objektuak kontserbatu eta zaharberrituta eta, bestetik, erosketen eta dohaintzen bitartez, pieza berriak eskuratuta.

Amalia de Llano y Dotres, Vilcheseko Kondesa, Federico de Madrazo y Kuntz. Nabarmendutako obra

ONDAREA

BILDUMAK / DOKUMENTAZIOA

Euskal kulturarekin eta gizartearekin lotura duten **554 objektu eta artelan** eskuratu ziren 2024an, erosketa edo dohaintza bidez.

Horien artean, nabarmentzekoa da **Tomás Hernández Mendizabal** artistaren 501 bozetoz eta kartelez osatutako sorta, beste hainbat egileren lanekin batera, hala nola **Juan Pérez Agirregoikoa, Damaris Pan, Néstor Basterretxea, Elena Asins, Idoia Montón, Remigio Mendiburu, José Antonio Sistiaga, Itziar Bilbao** eta **Rosa Valverde**.

Urtean zehar, bildumako **23 pieza** irten ziren museotik mailegu gisa, hainbat erakunde antolatutako aldi baterako 14 erakusketatar. San Telmo Museoa ekoiztutako edo museoan egindako aldi baterako erakusketetan parte hartu zuten obrak gehitu behar zaizkie aurrez aipatutakoei. Museoaren bildumako 18 pieza hartu ziren **Elkarrizketa bat: Chillida eta arteak. 1950-1970** erakusketarako, eta beste 67, batez ere negatiboak plastikoan eta kristalean, postalak eta argazki-ekipoak **Donostiaren oroigarri. Galarza argazki bilduma** erakusketan erabili ziren; erakusketa horretan, Museoaren **Galarza Funtseko** 142 argazki ere erreproduzitu ziren.

Gordailua zentroan, ohiko erregistro-lanez, eta berriki eskuratutako bildumak atontzeko, argazkiak egiteko, aurrez aurreko kontsultei erantzuteko eta bildumak mugitzeko lanez gain, Gipuzkoako Foru Aldundiarekin eta Eusko Jaurlaritzarekin batera, Gordailua zentroaren eta EMSIME plataformaren datu-baseen artean datuak automatikoki batetik bestera eramateko aukera emango duten web zerbitzuak ezartzeko lan egin da. Bildumen artxibo eta dokumentazioaren esparruan, hainbat proiektu gauzatu zen, hala nola **Vicente Cobreros Uranga** pintorearen funtsaren dokumentazioaren erregistroa; beste erakunde batzuetan dauden museoaren bildumetako (San Telmo sakabanatua) piezen ikuskapena eta kontrola; azkeneko urteetan museoan sortutako paperezko

dokumentazioaren ikuskapena, garbiketa eta erregistroa, Ereiten Kultur Zerbitzuak enpresarekin; edo museoaren bilduman dauden emakume artisten egiletza-fitxen prestaketa, EMSIME plataforman sartzeko, **María José Aranzastiren** kolaborazioarekin.

Bestetik, EMSIME sistemaren webgune publikoko museoaren bildumen katalogoan handitu egin zen herritar guztien eskura dauden bildumen erregistro kopurua; 12.085 daude ikusgai orain.

Kanpo-kontsultako zerbitzuari dagokionez, dokumentazioa sortu zuten 80 kontsultari baino gehiagori erantzun zitzaion, eta irudiak erreproduzitzeko 50 eskabideri baino gehiagori. Barne kontsulta eta dokumentazioko zerbitzuak bereziki zorrotzak izan ziren San Telmon funts propioen presentziarekin egin ziren erakusketen behar dokumentalei erantzuna ematerako orduan. Halaber, erakusketa iraunkorreko euskal artearen aretoen aldaketa egiteko, dokumentazio-lan handia egin behar izan zen, baita bildumen mugimendua kontrolatzeko lan garrantzitsua ere.

Tomás Hernández Mendizabal

Néstor Martín-Fernández de la Torre artistaren *Sin título* obra zaharberritzea

KONTSERBAZIOA ETA ZAHARBERRITZEA

Urtean zehar, **367 objektu** zaharberritu ziren. Hauexek izan ziren departamentuaren proiektu nagusiak: hezetasunak kentzea Fundatzaileen Tribunan; fatxada historikoetan programatutako prebentziozko kontserbazio-lanak (lehenengo ikuskapena); euskal artearen aretoa eraberritzeko lanak; arte historikoaren aretoan Nabarmendutako Obra aurkezteko esku-hartzea; Kutxa Fundazioarekin lankidetzan, 2025eko urtarrilean inauguratuko den **Mari Paz Jiménez**en erakusketarako obren mailegua eta zaharberritzea prestatzea; **Néstor Martín-Fernández de la Torre** artistaren *Sin título* obra aztertzea eta zaharberritzea; **Tomás Hernández Mendizabal** artistaren funtseko 500 obra - kartelak, bozetoak, marrazkiak, etab.- Gordailuan sartzeko hautatzea, erregistratzea eta egokitzea; **Chillida, Basterretxea, Galarza** eta *Ipuscua 1000 urte* erakusketetarako muntatze-, desmuntatze-, erregistro-, kontserbazio- eta zaharberritze-lanak.

Gainera, **Amable Ariasen** koadro bat zaharberritu zen, eta berriki eskuratutako bildumako hainbat lan **markotan ipini** ziren (**Brossard, Asins, Sistiaga...**); 35 obraz -grafikoak, margoak, artista-liburua, argazkiak, etab.- osatutako **Estibalitz Álvarez**en funtseko kontserbatu, garbitu eta egokitu zen; **Nagelen Carmen pela la pava**

formatu handiko papereko *collagea* zaharberritu eta egokitu zen; **Gabriela Kravietzen** obra bat markoan ipintzeko prestatu zen; eta **Ángel Badosen *Reconstrucción*** lana lekualdatu, garbitu eta egokitu zen.

Prestakuntzako edo dibulgazioko jardueri dagokienez, Argazkiak Kontserbatzeko Jardunaldien laugarren edizioa egin zen; 2024an, paper gaineko argazkien kontserbazioari eta zaharberritzeari eskainitako jardunaldiak izan ziren, **Rosina Herrerak** eta **Esther Llorcak** eskainitako ikastaro batekin. Ohi bezala, Kutxa Fundazioarekin batera antolatu ziren jardunaldiak. 2024an, bereziki zaharberritzaileei zuzenduta egon ziren; arrakasta handia izan zuten, eta kanpoko hainbat profesional etorri ziren (Madrilgo Untzi Museoa, Alcalá de Henareseko Administrazio Artxibategia, Toledoko Nobleziaren artxiboa...), bertako askorentzako bihurtu baita erreferentzia bat (Bilboko AAEEtako Museoa, Photomuseum, Iruñeako artxibategiak, Gipuzkoako Oñatiko eta Tolosako agiritegiak...).

Artelanen garraioari eta manipulazioari buruzko ikastaro bat ere egin zen, SIT enpresaren eskutik.

ERAKUSKETAK

ERAKUSKETA IRAUNKORRA

Erakusketa iraunkorrean, urte osoan zehar, ohi bezala, kontserbazio eta azpiegitura aldetik sortutako behar desberdinei erantzun diegu.

Horretaz gain, 2024. urtean, azpimarratzekoa da euskal artearen eraberritu dugula. **100 urte. Modernoa eta / edo garaikidea** erakusketarekin, iraupen luzeko aldi baterako erakusketa formatuari hasiera eman diogu. **Peio Aguirre** da komisarioa, eta 3-4 urteren buruan beste komisario batek egingo du irakurketa berria. Planteamendu aldaketa honi esker, museoak azken urteotan eskuratutako bildumak ikusgai jarri ditugu eta, era berean, Gordailuko eta Kutxa Fundazioko lanak batera jarri ditugu.

Bestalde, Elizan proiektatzen den ikus-entzunezkoa ere eguneratu egin dugu, baliabide teknikoak gaurkotu eta ikus-entzunezkoa horietara egokituz.

Nestor Basterretxearen ehungarren urteurrenarekin lotutako proposamena, bestalde, erakusketa iraunkorrean txertatu den ibilbide gisa aurkeztu da, museoaren erakusketa eta egilearen hainbat lan harremanetan jarriz.

100 urte. Modernoa eta / edo garaikidea erakusketa
© Iker Azurmendi

ALDI BATERAKO ERAKUSKETAK

Aldi baterako erakusketen programa laburbiltzeko, esan dezakegu, alde batetik, **Chillida**, **Basterretxea** eta **Luis Martín-Santosen** oroitzapenezko ospakizunek markatutako urtea izan zela eta, bestetik, Estatu zein nazioarte mailako harreman instituzionalen aniztasuna nabarmen daitekeela.

Abenduan inauguratutako **Garuna(k)** erakusketarekin hasi zen urtea; organo liluragarri horri buruzko artista garaikideen artelanak eta proiektu zientifikoak batzen zituen erakusketak. Garuna da ezagutzen dugun objekturik konplexuena eta, maila zientifikoan zein filosofikoan, zalantza gehien sortzen dituena. 23.800 lagunek baino gehiagok bisitatu zuten, eta azpimarratzekoa da haren inguruan antolatutako jarduera kopurua ere.

Udan, **Elkarrizketa bat: Chillida eta arteak. 1950-1970** erakusketa-proposamenak gipuzkoar artistaren obra aurkezten zen, bere garaiko nazioarteko sormen-panoramarekin lotuta. Maila goreneko artelanak aurkeztu zituen erakusketak, eta erreferente diren museoen lankidetzak izan zuten. **María Bolaños** izan zen erakusketaren komisarioa, eta ekarpen berezia izan zen Chillida urtearen ospakizunaren barruan, azterketa zientifiko zorrotz

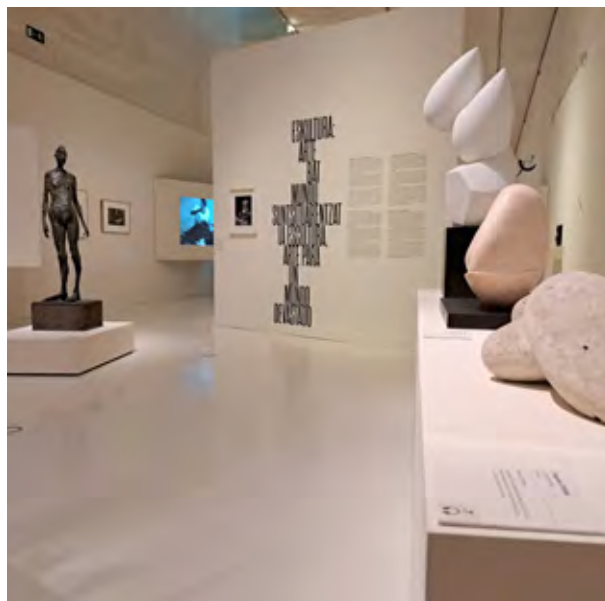
bat eta interpretazio sortzaile bat bateratuz. 40.000 bisita inguru izan zuten.

San Telmo Museoaren 2024ko erakusketa-egitaraua ixteko, donostiarren artean interes handia piztu zuen erakusketa bat egin zen. **Donostiaren oroigarri** erakusketak hiriak eta jendearen bizimoduak XX. mendearen lehenengo erdian bizi izan zuten eraldaketa ikusteko aukera eskaini zuen, **Gregorio González Galarza** eta haren seme **Carmeloren** 140 bat argazkiren bitartez. **Lola Horcajo** eta **Juan José Fernández Beobide** izan ziren proposamen honen komisarioak, eta **Galarza Funtsa** ezagutzera emateko aukera eman zuen; horixe da, hain zuzen ere, San Telmo Museoak kontserbatzen dituen argazki-bilduma garrantzitsuenetako bat.

Formatuari zein edukiari dagokionez berezia izan zen, bestalde, **Néstor Basterretxea eta San Telmo Museoa. Bilduma baten loturak** erakusketa; **Miren Vadillo** izan zuen komisario. Aldi baterako esku-hartzea izan zen museoaren aretoetan; bere bilduma iraunkorreko hainbat piezaren eta euskal artistaren obra esanguratsuen hautaketa baten arteko elkarrizketazko ibilbide bat, bere ezagutza aberasten duen ikuspegi berri bat eskaintzen zuena.

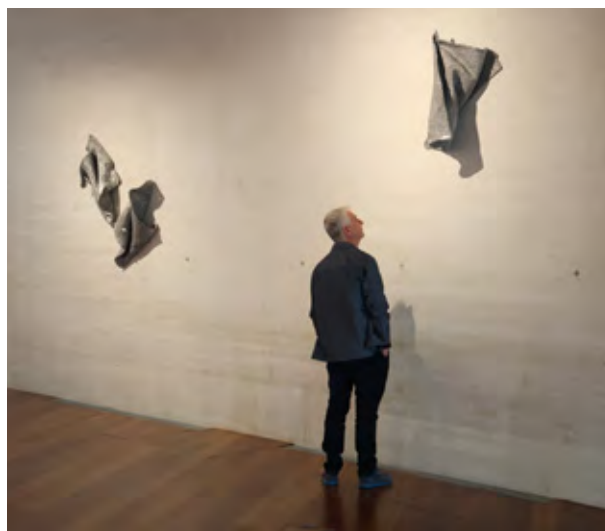
Néstor Basterretxea eta San Telmo Museoa erakusketa
© Iker Azurmendi

Elkarrizketa bat: Chillida eta arteak: 1950-1970 erakusketa

Formatu txikiagoan, Laborategi aretoko programazioa **Isabel Azkarate. Arte eta parte** erakusketarekin abiatu zen; horrela, donostiar fotokazetariarenganako aitorpenarekin bat egin zuen museoak. Eta **Luis Martín-Santos. Askatasun garaia** erakusketarekin amaitu zen Laborategiko egitaraua, hiriarekin lotura estua zuen idazle eta psikiatra horren omenez.

Museoaren espazio horretan bertan, Kutxa Fundazioarekin batera garatutako Artea Abian egitasmoak euskal sorkuntza garaikideari zabaldu zizkion ateak. San Telmok bere historian zehar euskal arterako eta artistentzako erreferente gisa jokatu zuen paperari jarraitutasuna eman zion proiektu horrek. **Xare Álvarez**en **Makurtu** aurkeztu zen 2024an.

Pliegue erakusketa, Xare Álvarez © Iker Azurmendi

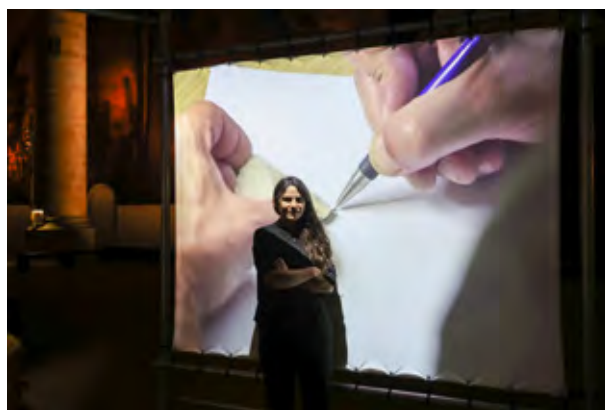
GURE PROIEKTUAK

Museo Bikoitza: Hinrich Sachsen lana urtebetez erakutsi ondoren, **Maddi Barber**-en instalazioa **-Harria eta poltsa-** inauguratu genuen azaroan, eta proiektuaren logikari jarraituz, ondorengo edizioan parte hartuko duten artista berriak izendatu zituen Barberrek: **Usue Arrieta** eta **Ainara Elgoibar**, dagoeneko lanean ari direnak.

Nabarmendutako obra: arte historikoa deritzon aretoan, Nabarmendutako Obra proiektua abiatu genuen. Proiektu honen bitartez, beste museo edo bildumetako obrak nabarmenduko ditugu, baita gure bildumakoak ere. Perla eraikineko proiektu arkitektonikoa, **María Paz Jiménez**en bi obra eta Prado Museokoa den Madrazoren **Amalia de Llano y Dotres, condesa de Vilches** obrak ikusgai izan ondoren, urtea ixteko, museoak eskuratu eta zaharberritu duen **Nestor Martín Fernández de la Torre**-ren Kursaal kasinoko **Izenbururik gabe** obra egon zen ikusgai, antzinako Kasino Handian jartzeko sortua.

Ez da pausorik debalde ematen, Hinrich Sachsen

Harria eta poltsa, Maddi Barber © Iker Azurmendi

ERRONKAK

Museoaren *Erronkak* programazioaren ildoan, gai garrantzitsuen inguruan eztabaidatu zen, hala nola klima larrialdia, giza eskubideak eta feminismoa. Horrela, Donostiako Udalarekin eta Cristina Enea Fundazioarekin lankidetzan antolatutako *Agora K2050* zikloaren barruan, energiaren, trantsizio ekologikoaren eta iraultza digitalaren inguruan adituek esateko dutena entzuteko aukera egon zen.

Besteak beste osasunarekin, haren bilakaerarekin, giza eta animalia jakintzarekin, emozioekin eta elebitasunarekin lotutako alderdiak eztabaidatu zituzten **Garuna(k)** erakusketaren inguruan antolatutako zikloan, Jakiunde zientzia, arte eta letren akademiarekin lankidetzan antolatu zena; baita *24 Emakume zientzian, artean eta letretan* zikloan ere; ikusgarritasunik izan ez duten arren, gure gizartearen aurrerapenari ekarpen handia egin dioten emakume akademikoei eskainitako zikloa izan zen azkeneko hori.

Halaber, Jakiunde akademiarekin eta Zas Zurrumurruen Aurkako Sarearekin lankidetzan, gaurkotasan handiko erronkak -hala nola demografia, zahartzea eta immigrazioa- aztertze ziklo bat egin zen.

Feminismoak leku garrantzitsua izan zuen Deustuko Unibertsitateko ARES ikerketa-programarekin (Analysing Antifeminist Resistances) lankidetzan antolatutako zikloan; hainbat gai aztertu zituzten, adibidez, adostasuna edo feminismoaren aurkako erresistentziak eduki digitaletan.

Teknologia Kuantikoak zikloan, konputazio kuantikoaren inguruko oinarriko kontzeptuak eta teknologia horiek aplikazio nagusietako batzuetan izan lezaketen inpaktua izan zuten hizpide; Donostia International Physics Center (DIPC) zentroarekin lankidetzan antolatu zen ziklo hori, *Donostia, Zientzia Hiria* programaren edizio berri baten barruan.

Globernance Gobernantza Demokratikoaren Institutuarekin lankidetzan antolatutako *European Dialogues* ohiko zikloaren barruan, hainbat gai jorrratu ziren: eskubideen Europa eta Europa munduko desordena geopolitikoaren aurrean; gainera, Europako mugen politiken gaia jorrratu zuten Ankulegi jardunaldien barruan; eta gerra Europar Batasunetik ikusita, Galde elkartearekin lankidetzan.

Giza eskubideak programaren zati garrantzitsua dira eta, aurten, Hagako Nazioarteko Justizia Auzitegiari buruzko hitzaldiaz gain, Euskal Herriko Unibertsitatearekin eta Udalarekin kolaboratu zen, Irani eta eskubide eta askatasun unibertsalei buruzko hitzaldiak antolatzeko, baina gezurrez eta desinformazioz betetako mundu honetan informatuta egoteak duen garrantziari buruzko hitzaldiak ere.

Literaturak, emakume idazleen urteroko topaketarekin, Literaktum jaialdiarekin, liburu aurkezpenekin eta psikoanalisiak osatu zuten urteko egitaraua, ikasleei zuzendutako Jakinmina programarekin batera.

ARGAZKI-LIBURUAK

Museoko liburutegi espezializatuaren ezaugarri bereizgarria **Gabriela Cendoya Bergareche Collection** argazki-liburu bilduma da, gaur egun 3.345 ale dituena, eta Estatu mailan espazio publiko eta doakoan dauden bilduma garrantzitsuenetakoa da. Gero eta jende gehiago etortzen da bilduma kontsultatzera, banaka zein taldetan.

2024. urtean, nabarmentzekoa da hainbat ikastetxeren bisita jaso zuela bildumak; argazki-liburua lanerako objektu gisa txertatzeko erabiltzen dute bilduma, baita ikasleei, ikasgaiaren amaierako proiektu gisa, argazki-liburu bat egiteko erronka proposatzeko ere. Horixe da Mondragon Unibertsitatearen, Kunsthal Diseinu Eskolaren eta Black Kamera Eskolaren kasua; Bartzelonako El Observatori ikastetxeko ikasleak ere berriro etorri ziren asteburu batez unibertso honetan barneratzeko esperientzia bizitzera.

Argazki-liburuari ikusgarritasun handiagoa emateko helburuarekin jarraituz, bilduma katalogatzen jarraitu genuen, Internet bidez ikusi ahal izan dadin, eta urteroko programazioari eutsi

zitzaion, bilduman dauden artistak gonbidatuz, bai nazioarte eta Estatu mailan izen handikoak diren argazkilariak, bai tokiko esparruko pertsonak ere **Jon Uriarte, Ros Boisier, Bryan Schutmaat, Ricardo Cases, Nagore Legarreta, Jesús Uriarte**. Argazki-liburuen edizioari buruzko bi tailer ere antolatu ziren, arlo honetako pertsona ospetsuen eskutik; **Jason Fulford** argazkilari estatubatuarra eta **Magali Avezou** frantziarra, argazkigintzan eta arte bisualetan espezializatutako arte-kudeatzailea. Argazkilaritzaren munduan lan egiten duten erakundeekin lankidetzan aritzeko hurbilagoko harremanak ere landu zituen liburutegiak 2024an, hala nola Basque Dok Festival eta Getxo Photo jaialdiekin, biak ala biak Bizkaikoak, aipatutako egile estatubatuarrek museora ekartzeko aukera eman zuten sinergiak sortuz, hainbat jarduera egin zezaten, eta publiko berriak erakarrit.

Halaber, liburutegia izan zen elkartzeko gunea Donostiako PhotoBook Klubaren 2023ko hainbat saiotan; sarri bisitatzen dute museoaren bilduma klubeko kideek.

Magali Avezou tailerra

Jason Fulford tailerra

HAU

Aurten zazpigarrenez antolatu da **HAU Euskal Herriko objektu tradizionalen diseinu lehiaketa** Bitamine eta San Telmo Museoen eskutik, eta hainbat lankidetzarekin: Mondragon Unibertsitatea, Aranzadi Zientzia Elkartea, EIDE Euskal Diseinuaren Elkartea eta IBILI Menaje enpresa. Lehiaketa honen xedea da euskal kulturako objektu tradizional bat gaurkotzea. Batetik, deialdiak gure tradizioaren inguruko ikerketa sustatzen du, usadioak eta ohiturak ezagutu eta berreskuratzeko; bestetik, objektu tradizionalak egokitu, berritu eta berrinterpretatzea bultzatzen du, diseinu garaikidearen begiradatik. Horrela, gure historiarekin lotura berriak sortzen dira, baita diseinu alorrean ikerketa-ildoak urratu eta ekintza-eremuak zabaltzeko ere. Deialdi honetan, gaztainak erretzeko tresnak berraztertzea proposatu da, eta 24 proiektu aurkeztu dituzte lehiaketan.

ATZOKOAK GAUR

Atzokoak gaur. Lanbide tradizionalak egitasmoak txokolategintza izan du ardatz aurten. Programa hau 2018an hasi zen, eta hainbat lanbide ezagutzen eta zabaltzen lagundu nahi du: teknikak eta lan egiteko moduak, erabilgarritasuna, lotutako ohiturak, horiek garatu zituzten pertsonak. Erakusketa iraunkorarekin lotura izaten du beti, eta Aste Santuko oporretarako programazio espezifiko gisa proposatzen da. 2024ko edizioaren ardatza txokolatea egiteko prozesu tradizionala izan da, Tolosako **Rafa Gorrotxategi** txokolategilearen laguntzaz.

HEZKUNTZA

Hezkuntzaren arloan, irakasleei, aisialdi-taldeei, talde sozialei, turistei eta beste kolektibo batzuei zuzendutako bisita gidatuak egin ziren.

2024an, 10.000 bat lagunek egin zituzten bisita gidatuak museoan.

Askotariko bisitariak izan zituen museoak, baina nabarmendu daiteke ikasle-taldeak izan zirela etorritakoen gehienak (% 78). Neurri txikiagoan bada ere, talde sozialak edo gizarteratze-ekimenetako kolektiboak, turismo-enpresak, erakundeak eta haien kabuz etorritako taldeak ere izan ziren.

Urtean zehar, hiru kanpaina egin ziren hezkuntza-buletinaren bitartez, urtarrilean, maiatzean eta irailean, hain zuzen ere, hezkuntza-eskaintza, aldi baterako erakusketak, jarduerak eta gazteentzako eskaintza ezagutzera emateko helburuz.

2024an antolatutako aldi baterako erakusketetako bik, **Garuna(k)** eta **Elkarrizketa bat: Chillida eta arteak. 1950-1970** erakusketek, hain zuzen ere, bisita gidatuak eta tailerdun bisitak eskaini zituzten, ikasleen parte-hartze aktiboarekin.

Aurreko urtean bezala, ikasturte honetan ere hezkuntza-proposamenaren 10 ibilbide nabarmendu ziren, irakasleei hautaketa-lana errazteko. Hezkuntza-programa horiek euskal gizartearen garapena eta historia hurbiltzen dute, bi jakintza-arloren eskutik: artea eta historia.

Museoaren hezkuntza sailak, gainera, talde sozialekin lanean jarraitu zuen, bisita gidatuko eta prestakuntzako espazioak eskainiz (SOS Arrazakeria, Elkarrekin Kooperatiba Txikia). 2024an, *Trebatzaileen trebakuntza* egin zen eragile sozialekin, talde horiei museora modu autonomoan etortzeko bidea errazteko.

Alzheimerdun gaixoentzako bisita gidatuak ere egin ziren, Gertu Kulturarekin, Euskal Herriko Unibertsitatearekin eta AFAGI Alzheimerdun Gaixoen Elkartearekin lankidetzan.

Halaber, *Nahi gabeko bakardeari* buruzko Jardunaldiak izan genituen azaroan, Gertu Kultura, Eusko Jaurilaritza eta Gipuzkoako Foru Aldundiarekin lankidetzan antolatuta. Jardunaldi horietan, hainbat eragile sozial eta kulturelek hartu zuen parte, eta gai horren inguruan gaur egun bizi dugun errealitateari buruz hausnartzeko aukera egon zen. Gainera, horren hedatuta dagoen arazo hori arintzeko abian dagoen hainbat kultura-proiektu aurkeztu zen, bai eta Euskal Autonomia Erkidegoan, Katalunian eta Estatuako beste autonomia erkidego batzuetan martxan dauden programak ere.

JARDUERAK

2024an museoan izandako aldi baterako erakusketek - **Garuna(k), Chillida eta arteak, Donostiaren oroigarri...**- San Telmon ohikoa den aniztasun eta zeharkakotasunarekin bat egin dute, hainbat gai jorratuz, hala nola artea, gizarte-gaiak, zientzia, pentsamendua edo hiri-garapena. Era berean, erakusketa-eskaintza jarduera-programa anitz eta zabal batekin aberastu da. Programa horren barruan, aipatzekoak dira egindako autore-bisitak, topaketak, hitzaldiak eta bertso-saioak. Azken horiek erakusketen zein bertso-jardunaren eremuak zabaldu eta begirada berriak ahalbidetzeko aukera interesgarri moduan nabarmendu dira.

Museoaren bildumak ezagutzera emateko ondarearen inguruko jarduerak programazioaren oinarrietako bat izan ziren. Artearen alorrean, aipatzekoa da 2024ean egonkortu zen **Nabarmendutako obra** ekimenaren barruan egindako bisita-gidatu eta hitzaldi sorta. **Museo Bikoitze**arekin lotuta ere, hitzaldi bat eta hainbat bisita gidatu egin ziren. Bestetik, lanbide tradizionalak ezagutzera ematea helburu duen **Atzokoak Gaur** ekimenaren barruan, txokolategintzaren inguruko erakusketa-programazio zabal bat eskaini zen. Azkenik, urtero bezala, Aranzadi Zientzia Elkartearen Arkeologia eta Etnografia Jardunaldietan kolaboratu zuen museoak, eta sensibilizazio-kanpainetan ere hartu zuen parte, ohi bezala, hala nola **Ondarearen Europako Jardunaldietan**.

Sorkuntza garaikidea eta, garaikidetasunetik, ondarearen berrirakurketa sortzailea bultzatzeko proiektuak dagoeneko finkatuta dauden lan-ildoak dira, eta aurrez aipatutako sensibilizazio- eta zabalkunde-lanaren osagarri izan ziren. Programa horietako batzuek, kontzeptuari eta formatuari dagokionez diziplina ezberdinen artean zebiltzan diskurtso berriak planteatu zituzten; begirada berri harrigarriak eta gizarteko askotariko sensibilitate eta interesetara hurbiltzeko aukera eman zuten formatuak.

Nabarmentzekoak dira, besteak beste, Bitamine Faktoriarekin lankidetzan antolatutako **Hau. Euskal Herriko objektu tradizionalen diseinu-lehiaketan** proposatutako gaztainak erretzeko tresna tradizionalaren berrinterpretazioa. Baita musikaren alorrean ondarearen berrirakurketa garaikidea proposatu zuten bi aurkezpen - kontzertu arrakastatsu ere: Iñar Sastre eta Jagoba Astiazaranen **Zaharrak Berri** eta Iñaki Palaciosen **Argizaiola**. Musika arloko ekarpenekin jarraituz, aipatzekoa da Musikagileak elkartearekin batera antolatutako **Musi-meet topaketa** eta kontzertua.

Museoak ikaskuntza ez formalerako eta kultura-aisialdirako baliabide gisa dituen aukerak esploratzen jarraitu zuen. Adibidez, **familia-tailerren** bitartez, sormena modu ludiko batean lantzeko programa, 2024an bereziki aberatsa izan dena, gonbidatutako profesionalen mailari eta aniztasunari esker (artistak, diseinatzaileak, arkeologoak...). Hor dugu azken urteetako **San Telmo Gau** jendetsuena ere, museora ezohiko testuinguru batean hurbiltzeko aukera eman zuena, eta hiriko kultura-eskaintzaren jarduera erakargarri moduan egonkortu dena.

Iñaki Palacios

Museoak bere inguru hurbileko proiektuekin duen loturari dagokionez, azken urteetan hiriko jaialdi nagusienekin sustatutako elkarlan-formulak mantendu ziren, hala nola **Musika Hamabostaldia, Jazzaldia** edota **Zinemaldia**. Era berean, hiriko beste kultur-erakunde batzuekin lankidetzan jardun zuen, hala nola **Donostiako Udalaren Musika eta Dantza Eskolarekin** eta **Francisco Escudero Kontserbatorioarekin**.

LIBURUTEGIA

Handitzen jarraitzen du San Telmo Museoko liburutegiko funtsa bisitatzeko eta erabiltzeko duen pertsona kopuruak; funts horren barruan dago argazki-liburuen bilduma. 3.500 erabiltzaile baino gehiago izan zuen 2024an liburutegiak; horrek esan nahi du %70eko igoera izan duela aurreko urtearekiko, 2023an ere aurreko urtearekiko %35eko igoera izan ondoren.

Liburutegiko lan teknikoak ere kontserbatzen ditugun agiri-funtsen katalogazioan zentratu zen: **Maya Aguiriano** artxiboa eta **María Paz Jiménez** artxiboa. Bakoitza bere aldetik, biak izan ziren ikertzaileen azterketen xede. Alde batetik, **María Paz Jiménez** artxibo dokumentala, artistaren argazkiz eta hark egindako erakusketa ugarien liburuxkaz eta hemerrotekako materialaz osatutako funts txiki bat, abiapuntutzat balio izan zuena **Rocío Bueno** argazkilariak bere obra berrinterpretatzen zezan, lankidetzako-proiektu modura (*Beraiek, geu - Ellas, nosotras*); Amara Aretoan jarri zen ikusgai proiektu hori. Bestalde, funts horren dokumentazio ugari laga zitzaion Kutxa Fundazioari, 2025ean aurkeztuko duen **Mari Paz Jiménez** artistari buruzko atzera begirako erakusketarako.

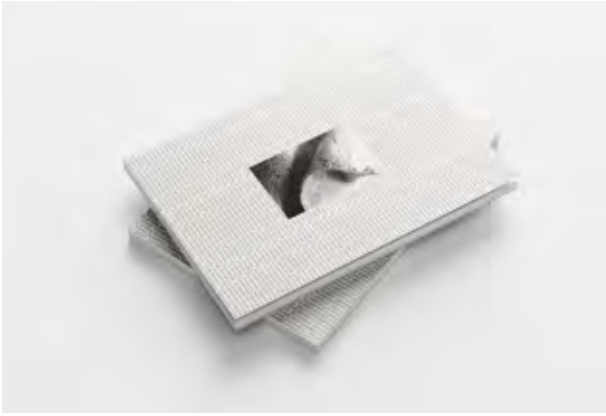
Maya Aguiriano Artxibo eta Liburutegi pertsonalari dagokionez, arte-kritikari, historiagile eta erakusketen komisario honen figura aztertzen ari den Bilboko Arte Ederren Museoko bekadun batek dihardu haiek analizatzen. Uste dugu ikerketa hori lagungarria izango dela 2020an hil zen Agirianoren figura hobeto ezagutzeko.

Euskararen lan-ildoan ere sektoreko eragileekin lankidetzako zabala sustatu zen, publiko espezializatu zein orokorarentzako programa zabala eskainiz. Jadanik ohikoak diren proiektuez gain, landutako edukien eta formatuen garrantziagatik nabarmendu beharrekoak dira **Ettxepare Institutuarekin** elkarlanean nazioarteko irakurleentzat egindako lantegia, eta **Jakin** aldizkari berrituak bere aurkezpenerako San Telmon ospatutako ekitaldi kulturala.

Azkenik, aipatzekoa da Feminismoa Funtsa, **Crónica de los primeros años del movimiento feminista en Donostia (1976-1982)** [*Donostiako Mugimendu Feministaren lehen urteen kronika (1976-1982)*] liburuaren egile **Carmen Díez Mintegi, Begoña Gorospe** eta **Miren Garmendiaren** eskutik liburutegi honetara iritsi dena. Zentro honen esku utzi nahi izan zuten azkenean aipatutako liburua argitaratzera eramane zituen ikerketarako balio izan zien material dokumentala.

Museoan antolatutako eta liburutegiak koordinatutako beste programazio batzuei dagokionez, nabarmentzekoa da Artista-liburuari buruzko Topaketan bederatzigarren edizioa. Berrogeita hamar bat artistak erakutsi zituzten haien jatorrizko obrak, eta liburu-formatuan oinarritutako era horretako sorkuntza artistikoaren etorkizunari buruz hitz egin zuten. Topaketarako propio, euskal emakume eskultoreen E3 kolektiboak artista-liburu kolektibo bat sortu zuen, eta obra bat hainbat pertsonaren artean egiten denean sorkuntza-prozesua nolakoa den azaldu zuten, zer zailtasun izaten dituen, eta zein izaten diren prozesuko ikaskuntzak.

Azkenik, dokumentazio-zentroak museoaren bildumei eta erakusketei bibliografiari eta dokumentazioari dagokionez laguntzeko eginkizunarekin jarraitzen du. Adibidez, liburutegian gordetzen diren hamar bat liburuxka jarri ziren ikusgai **Elkarrizketa bat: Chillida eta arteak. 1950-1970** eta **Donostiaren oroigarri: Galarza argazki-funtsa** erakusketetan. Guztietan lan egin zen San Telmoko lantalde teknikoarekin lankidetzan, agiriak eta informazioa bilatzen.

Makurtu. Xare Álvarez

100 urte. Modernoa eta / edo garaikidea

ARGITALPENAK

Museoak argitalpen ezberdinak egin ditu 2024an zehar eta beste batzuetan parte hartu du, guztiak aldi baterako erakusketekin lotuta, eta horietako batzuk Bildumak sailekoak.

Elkarrizketa bat: Chillida eta arteak / Una conversación: Chillida y las artes. 1950-1970;

Donostiaren oroigarri: Galarza Argazki Bilduma / Recuerdo de San Sebastián: Fondo fotográfico Galarza;

Arte abian proiektuko Makurtu / Plieque. Xare Álvarez eta 100 urte. Modernoa eta / edo garaikidea | 100 años. Lo moderno y / o lo contemporáneo izan dira San Telmoko argitaratutakoak, eta **Luis Martín-Santos**en eta **Isabel Azkarateren** inguruko argitalpenetan ere parte hartu du museoak.

URGULL

Urgull mendiko monumentu-multzoak Donostiako ondarea eta historia ezagutzeko gune bikaina izaten jarraitu zuen. Mendiko ondare-elementuak hiriaren iraganaren lekuko dira. Monumentu-multzoa, gainera, leku pribilegiatuan dago, eta egungo hiriaren ikusmira bikaina eskaintzen du. **Donostiari begira** erakusketak osatu zuen eskaintza -Mota Gazteluko garai bateko koartelean kokatua-, hiriaren historiari egindako errebasoarekin, modu hurbilean eta atseginean kontatuta.

Ohikoa den bezala, turistak izan ziren bisitari gehienak, %90; horietatik %15,76 estatukoak, eta %26,39 Frantziakoak.

Publikoaren ezaugarriari erreparatuz gero, oporaldietan zentratu zen eskaintza (uztaila, abuztua eta Aste Santua), astean sei egunez irekiz, eta asteburutan, berriz, maiatzetik urrira. Orduetegi horretatik kanpo, bisita-gidatuak eskaini ziren ostiraletan, baita aurrez hitzartutako bisita gidatuak ere, nahiz eta eskari oso txikia izan zuen zerbitzu horrek.

75.837 lagunek bisitatu zuen erakusketa, gehienek uztailean eta abuztuan.

